

SKL:s kommentar till Lägesrapport i maj 2016 – Kungliga bibliotekets arbete med en nationell biblioteksstrategi

Rapporten ger en bra bild av hur biblioteken själva uppfattar verksamheten av idag. I arbetet framöver är det dock viktigt att de utmaningar som biblioteken identifierar kompletteras med andra samhällseliga utmaningar och behov som biblioteken på olika sätt kan vara en del i att lösa. Det kan röra sig om allt från asyl- och flyktingmottagande till demografiska och socioekonomiska förutsättningar, utbildning och arbetsmarknad. Arbetet på lokal nivå kan fungera bra, men kan utvecklas och underlättas om myndigheter och andra på statlig nivå samarbetar.

Den 12 maj 2016 presenterade KB:s strategisekretariat en första lägesrapport från arbetet med att ta fram en nationell biblioteksstrategi, på Biblioteksdagarna i Västerås. Rapporten är en nulägesbeskrivning och bygger framför allt på uppgifter från personer som professionellt arbetar med och på bibliotek. I rapporten har utredningssekretariatet identifierat tio områden som är viktiga att beakta i den kommande strategin:

- Delaktighet och rummet
- Medier och digital inläsning
- Strukturer och samverkan
- Stad och land
- Infrastruktur, biblioteksväsendet
- Bibliotekarieryrkets roll och förutsättningar
- Högre utbildning och forskning
- Samlingsuppbyggnad
- Skolbibliotek
- Alla! (Om bibliotekslagens krav att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla)

I rapporten beskrivs hur **bibliotekens lokaler** under de senaste tio åren har fått en allt större betydelse för besökarnas egna aktiviteter. Övergången till fysiska rum för människor snarare än förvaringslokaler för medier är generell. Detta är en bild som SKL delar. Biblioteken är bärande delar av den kulturella infrastrukturen. Utöver att vara viktiga kulturarenor är de också mötesplatser och kan spela en roll för ökad social hållbarhet och livslångt lärande. Kommuner, landsting och regioner satsar 4,5 miljarder kronor på bibliotekens verksamhet. En del av dessa medel går till de lokaler där bibliotekens verksamhet bedrivs; allt från bokbussar och filialer till stora huvudbibliotek, och de har under de snare åren anpassat dem till mer flexibla lokaler.

Digitala inläsningseffekter drabbar bland annat kommunala bibliotek när det gäller utlåning av e-böcker, men framförallt drabbar det invånarna. SKL verkar därför för att biblioteken erbjuder stor tillgång till e-böcker utan orimliga kostnader för

kommunerna. Kommunerna beskriver, förutom behov av rimlig kostnadsutveckling för e-böcker, även en nationell teknisk infrastruktur som kan underlätta arbetet med både utbud, administrativa uppgifter och läsförbättrande insatser på tillfredställande sätt. Överhuvudtaget är många av de identifierade områdena beroende av digitala lösningar på olika sätt och bör prioriteras i arbetet.

I rapporten lyfter biblioteken behovet av en tydlighet när det gäller **struktur och samverkan**; vad görs bäst av olika nivåer (nationellt – regionalt – lokalt)? Det finns ett behov av att tydliggöra roller och ansvar på vissa områden. Förtydliganden behöver ta hänsyn till och utgå från de olika behov och förutsättningar som man står inför lokalt för att skapa goda förutsättningar för bibliotek i hela landet. Eftersom förutsättningar och utmaningar skiftar mellan olika platser behöver lösningar på problem ge utrymme för olikheter i metodval och mål. Därför värnar SKL en hög nivå av kommunalt självstyre.

På flera ställen i rapporten lyfter man att förutsättningarna mellan olika delar av landet är olika. Rekryteringsproblem på mindre orter lyfts t.ex. precis som långa avstånd till verksamheten i vissa delar av landet. Utmaningar som inte är unika för biblioteksområdet.

När det gäller **skolbibliotek** lyfter rapporten den uppföljning av kostnader som SKL tog fram i samband med skollagsreformen. Uppföljningen visade 80 % av de som svarat på enkäten (200 kommuner) hade vidtagit åtgärder med anledning av regleringen att elever ska ha tillgång till skolbibliotek och att 73 % hade fått ökade kostnader genom kravet. Det visar att kommunerna har tagit ett stort ansvar för att utveckla skolbiblioteken. I rapporten menar man dock att likvärdigheten för landets elevers tillgång till skolbibliotek har stora brister. För att få en bättre bild av hur det ser ut behövs ett bättre uppföljningsverktyg.

Det fortsatta arbetet med en nationell biblioteksstrategi

Sekretariatet för nationell biblioteksstrategi ska presentera en delredovisning till Kulturdepartementet 1 oktober 2017 och slutredovisning 1 mars 2019. SKL för en kontinuerlig dialog med strategisekretariatet och medverkar i också i Kungliga bibliotekets referensgrupp för nationell biblioteksstrategi.

Länk till rapporten:

<http://nationellbiblioteksstrategi.blogg.kb.se/files/2016/05/Lagesrapport-Nat.biblstrat.-1.pdf>

Länk till *Uppdrag till Kungliga biblioteket att ta fram en nationell biblioteksstrategi för hela Sverige*:

http://nationellbiblioteksstrategi.blogg.kb.se/files/2015/12/20120614130204593_uppdrag-nationell-biblioteksstrategi_1.4.1-2015-6301.pdf